

Polak Mały

Miesięcznik

nr 5-6 (59-60)
maj-czerwiec
2017

MAJ-CZERWIEC

Maj bogaty w wydarzenia

Witajcie! Przed nami kolejny miesiąc – maj. A jest to miesiąc bogaty w święta. **1 maja** obchodziliśmy - **Międzynarodowe Święto Pracy**. Jest to Międzynarodowy Dzień Solidarności Ludzi Pracy, wprowadzony w 1889 roku dla upamiętnienia wydarzeń majowych w Chicago w Stanach Zjednoczonych. Święto to jest uczczeniem pamięci licznych ofiar, które domagały się między innymi ośmiodzinnego dnia pracy.

*Oto jest nasz dzień codzienny,
nasze małe budowanie,
trud uparty i niezmienny,
nieustanne kształtowanie.*

*Słońce wschodzi i zachodzi,
drzewa kwitną, liście ronia,
my strumień rzeczywistości
kształtujemy naszą dłońią.*

*Jesteśmy częstką w zespole,
z niego płynie nasza siła –
żeby chleb leżał na stole,
a pracom lampa świeciła.*
Konstanty Ildefons Gałczyński, „Pieśni”

2 maja został ustanowiony **Dniem Flagi Rzeczypospolitej Polskiej**. Święto to czczy polskie barwy narodowe. Jest dniem, w którym Polakom towarzyszą refleksje o szczytnych kartach historii Polski.

*Polska uśmiechem serdecznym wita,
orzeł w koronie strzeże jej bram,
biało-czerwoną flagą spowita
- serce i duszę zabrała nam!
Serce i duszę zabrała nam!
(Czesław Janczarski „Flaga”)*

Ale jest to również Dzień Polonii i Polaków za Granicą. Święto to zostało ustanowione przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w roku 2002. Jest to dowód uznania wielowiekowego dorobku i wkładu Polonii i Polaków rozsianych poza dzisiejszymi granicami Polski po całym świecie w odzyskanie przez Polskę niepodległości. Jest to Dzień, w którym w sposób szczególny przypomina się o wierności i przywiązaniu do polskości tych, którzy z różnych przyczyn mieszkają dzisiaj poza Polską.

Czy wiesz, że...

Według różnych statystyk poza granicami Polski żyje od 15 do 20 milionów Polaków. Najlichniesza Polonia znajduje się w Stanach Zjednoczonych, gdzie żyje ponad 10 milionów osób polskiego pochodzenia. Na

drugim miejscu znajduje się Brazylia. Mieszka tam prawie 2 miliony takich osób. Polacy stanowią też zauważalny procent ludności takich krajów jak Rosja, Ukraina, Kazachstan czy Litwa. Jednak ich obecność w tych krajach, to efekt zmian granic, przesiedleń lub historycznych procesów.

I już mamy kolejny dzień i kolejne święto – **Konstytucja 3 Maja**. To właśnie 3 maja w 1791 roku została przyjęta Konstytucja, która stała się niezwykle ważnym i istotnym dla narodu polskiego dokumentem. Ale żeby zrozumieć jak bardzo ważne było to wydarzenie trzeba sięgnąć pamięcią do wydarzeń w wieku XVII, kiedy to państwo polskie przeżywało poważny kryzys. Na tronie Polski zasiadał Stanisław August Poniatowski. Była to kandydatura carycy Katarzyny II.

Caryca Katarzyna II (fragment tajnej instrukcji)

„Jest rzeczą nieodzowną, abyśmy wprowadzili na tron polski Piasta dla nas dogodnego, użytecznego dla naszych rzeczywistych interesów, jednym słowem człowieka, który by wyłącznie nam zawdzięczał swoje wyniesienie. W osobie hrabiego Poniatowskiego znajdujemy wszystkie warunki niezbędne dla dogodzenia nam i skutkiem tego postanowiliśmy wynieść go na tron Polski”.

Aby zapewnić wybór swojemu kandydatowi, caryca Katarzyna II wysłała pod Warszawę kilka tysięcy swoich żołnierzy. Jednocześnie okrzyknięto więc królem Stanisława Augusta Poniatowskiego.

Historyk Janusz Tazbir (fragment książki)

„Podyktowało carycy Katarzynie II ten wybór słuszne przekonanie, iż Poniatowski jest człowiekiem miękkim, którego łatwo zdoła sobie podporządkować. Gruntownie, jak na owe czasy, wykształcony i mający wiele zrozumienia dla spraw kultury, nie odznaczał się bowiem mocnym charakterem. Dzielił też wiele wad ówczesnej magnaterii, mianowicie za często kładł swe prywatne korzyści przed interesem państwa”.

Caryca, czyniąc Stanisława Augusta Poniatowskiego królem, spodziewała się jego wdzięczności i uległości. Władza królewska była bardzo słaba, walki wewnętrzne niszczyły kraj, w rzeczywistości rządzili magna-

ci. Sytuację tę wykorzystali sąsiedzi Polski. Sojusz Prus, Rosji i Austrii doprowadził do pierwszego rozbioru Polski w 1772 roku. Polsce zabrano znaczną część jej terytorium. Po pierwszym rozbiorze Polski światła część społeczeństwa polskiego dążyła do przeprowadzenia reform. Ci skupili się w tak zwanym obozie patriotycznym. Ich przeciwnikami była opozycja magnacka, która nadal chciała korzystać z poparcia Rosji. Król i stronnictwo dworskie dążyło do wzmocnienia władzy i powiększenia sił zbrojnych. Walka pomiędzy tymi stronnictwami rozegrała się podczas Czteroletniego sejmu, który rozpoczął się w 1788 roku, a zakończył się w dniu 3 maja 1791 roku. W tym to dniu Sejm uchwalił Ustawę Rządową zwaną potocznie Konstytucją Trzeciego Maja. Głównymi autorami byli: Stanisław August Poniatowski, Ignacy Potocki, Stanisław Małachowski, Hugo Kołłątaj.

Przyjęta Ustawa miała stać się fundamentem pod budowę nowoczesnego i silnego państwa polskiego. Obowiązywała jednak tylko 15 miesięcy. Na dłużej nie pozwoliła Rosja, która już w roku 1793 dokonała drugiego rozbioru Polski. Ustawa ta miała jednak ogromne znaczenie. Wywołała w kraju i za granicą wiele przychylnych ocen. Entuzjastycznie wypowiadali się o niej politycy i ludzie nauki, co wywołało odwrotną reakcję trzech sojuszników i doprowadziło do trzeciego rozbioru Polski w 1795 roku. Okres wolności i nadziei trwał krótko,

Polska zniknęła z mapy Europy na 123 lata, ale dzieło Sejmu Wielkiego pozostało na zawsze symbolem odrodzenia, ostatniej próby mądrości Polaków. Symbol ten zawsze kojarzyć się będzie z Polską, Polakami.

Rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja obchodzili polscy patrioci już podczas rozbiorów, pomimo represji i sprzeciwu zaborców. Szczególnie doniosłe uroczystości odbywały się pod koniec XIX wieku w Galicji, gdzie Polacy posiadali szeroką autonomię. W okresie międzywojennym obchody rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja miały rangę wielkiego święta państwowego. W czasie II wojny światowej Święto Trzeciego Maja było obchodzone przez oddziały partyzanckie. W tym dniu urządzano uroczyste składanie przysięgi i nadawano odznaczenia. Prasa podziemna drukowała artykuły poświęcone uchwaleniu konstytucji majowej. Po II wojnie światowej, w obliczu nowej rzeczywistości politycznej i ustrojowej, zaprzestano obchodzenia tej rocznicy.

Dopiero 6 kwietnia 1990 roku Sejm Rzeczypospolitej Polskiej podjął decyzję o przywróceniu rangi święta państwowego dniu 3 Maja czyli rocznicy uchwalenia pierwszej polskiej Konstytucji z 1791 roku.

Czy wiesz, że...

Była to druga, po konstytucji Stanów Zjednoczonych, nowoczesna ustawa zasadnicza, która regulowała podstawy ustroju Polski.

Pamiętajmy, że Konstytucja to najważniejszy dokument w państwie, zawiera prawa i obowiązki obywateli, mówi o tym, kto ma rządzić i jak ma rządzić w państwie, określa jego ustrój. Rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja nazywamy świętem wolności i radości. A my – Polacy, gdziekolwiek byśmy mieszkali, mamy być dumni ze swojej historii.

*W samym sercu Europy,
Żyją nasi rodacy.
Z flagą biało-czerwoną,
Bo to przecież Polacy.*

*Orzeł Biały symbolem
Dla każdego Polaka.
Żaden inny kraj w godle
Nie ma takiego ptaka.*

*A Polacy są dumni,
Że w tym kraju mieszkają.
I z powagą hymn Polski
Honorowo śpiewają.*

Jolanta Wybieralska

8 i 9 maja 1945 r. – są uznawane na świecie za datę zakończenia II wojny światowej. W Europie Zachodniej, a od 24 kwietnia 2015 także w Polsce, oficjalnym Dniem Zwycięstwa jest 8 maja. Tego dnia w 1945 roku, o godz. 15.00, ogłoszono koniec wojny. Dzień wcześniej, 7 maja Niemcy podpisały swoją kapitulację w Reims we Francji, w obecności przedstawicieli Wielkiej Brytanii, Francji i ZSRR. Na Ukrainie od dwóch lat 8 maja jest Dniem Pamięci i Pojednania. A obchody 9 maja są kontynuowane z uwagi na szacunek do weteranów walczących w szeregach Armii Czerwonej w czasie drugiej wojny światowej.

Czy wiesz, że...

Kapitulacja III Rzeszy zakończyła tylko wojnę w Europie. Toczyły się jeszcze walki z Japonią na Dalekim Wschodzie. Dopiero kapitulacja Japonii – **2 września 1945 roku** – zakończyła II wojnę światową.

II wojna światowa pochłonęła ponad 55 mln ofiar – poległych, zamordowanych, zmarłych w wyniku działań wojennych. Całkowite straty w ludziach były ponad pięciokrotnie wyższe niż w I wojnie światowej.

Polska w czasie II wojny światowej straciła ponad 6 mln swych obywateli. Straty te (procentowo w stosunku do liczby ludności) były najwyższe na świecie.

26 maja – Dzień Matki. Święto znane na całym globie ziemskim. Ale data obchodów

zależy od kraju, w którym jest świętowane. Powyższa data zobowiązuje w Polsce. Po raz pierwszy ten dzień był świętem Matki w 1914 roku i to w Krakowie. A początki święta sięgają czasów starożytnych Greków i Rzymian. Ale to dawne czasy. A wy pamiętajcie o tej dacie i godnie przygotujcie się do tej uroczystości rodzinnej. Niech wykonane własnoręcznie tradycyjne laurki i skromne kwiaty czy słodczyce podkreślą waszą miłość do tej, która dała wam życie, która opiekuje się wami, która jest waszą „Arką Noego” i której miłość dodaje wam siłę, budzi uczucie pewności i wiary w osiągnięcie kolejnego małego zwycięstwa na trudnej drodze podbijania, poznawania i zdobywania świata dorosłych.

W różnych krajach żyjemy na świecie,
wiele łądów nas dzieli, mórz wiele,
gór fiolety, dolin zieleń.

I choć każdy mówi swą mową,
ale przecież jest jedno słowo,
które wszystkie połączy dzieci.

Każdy pojmie słowo to sam
i domyśli się, co ono znaczy,
choć w każdym kraju zabrzmiał inaczej.
Gdy ktoś powie w Warszawie mama,
w Moskwie mu odpowiedzą mamasza,
a w Paryżu szepną maman.

W różnych krajach żyjemy na świecie,
ale tak, jak to słowo znajome,
nasza przyjaźń połączy nam dłonie.
Każdy mówi swą własną mową,
ale każdy rozumie to słowo,
pierwsze słowo u wszystkich dzieci.

I czy madre Włoch mały powie,
czy też Niemiec odezwie się mutti,
zabrzmiają słowa jak dwie bliskie nuty
w Afryce, Azji, Europie.

Bogdan Ostromecki, „Słowo”

Całość przygotowała Babcia Kazia

KOCHAM CZERWIEC

I już po tym pięknym dniu, w którym okazujemy w sposób szczególny swą miłość naszym matkom w kalendarzu jest kolejne święto! 1 czerwca – **Dzień Dziecka**.

Jak mówi Phil Bosmans: „Dziecko jest chodzącym cudem, jedynym, wyjątkowym i niezastąpionym”.

Cytat Janusza Korczaka: „Bo dorosłemu nikt nie powie: Wynoś się, a dziecku często się tak mówi. Zawsze jak dorosły się krząta, to dziecko się płacze, dorosły żartuje, a dziecko błaznuje, dorosły płacze, a dziecko maże i beczy, dorosły jest ruchliwy, dziecko wiercipięta, dorosły smutny, a dziecko skrzywione, dorosły roztargniony, dziecko gawron, fujara. Dorosły się zamyślił, dziecko zagapiło. Dorosły robi coś powoli, a dziecko się guzdrze. Niby żartobliwy język, a przecież niedelikatny. Pędrak, brzdąc, malec, rak – nawet kiedy się nie gniewają, kiedy chcą być dobrzy. Trudno, przyzwyczailiśmy się, ale czasem przykro i gniewa takie lekceważenie”.

Ale nikt was nie lekceważy! Jesteście radością i sensem życia nie tylko dla swoich rodziców, ale i dla całego świata. Korzystajcie z tej miłości. Cieszcie się, że macie dom, rodzinę, rodzeństwo. Ale też

umieście odplacić za to wszystko. Cieszcie się, że wraz z tym dniem zaczyna się wspaniały czas wakacji letnich. Tych najdłuższych w roku szkolnym. Tych trzech miesięcy, które przyniosą wam wspaniałe przygody, ciekawe spotkania, kolejne odkrycia.

Wiernym i oddanym przyjacielem, doradcą, opiekunem, pomysłodawcą no i sponsorem tych najciekawszych letnich (i nie tylko) przygód jest ojciec. Ojcowie też i to właśnie 23 czerwca, mają swoje święto.

Kocham Go!

Kocham mojego ojca.
Chodzę z ojcem na spacer.
Wtedy jest tyle słońca,
Wtedy nigdy nie płaczę.

Idziemy z tatą do parku
Albo idziemy nad Wisłę,
Bawimy się w chowanego,
W zielone grymy – listkiem.

Lubię, kiedy mój tatuś
Wraca z pracy do domu.
JA zawsze mojemu tacie
Mogę powiedzieć: – Pomóż...
Gdy się zepsuje latawiec,
wrotki, samochód lub rower,
mój tatuś rower naprawi
I dalej – ruszaj w drogę!

To tatuś mi opowiada
o gwiazdach i ptakach w obłokach.
Dlatego mojego tatę
tak bardzo, bardzo kocham.

Tadeusz Kubiak

**Całość przygotowała
Babcia Kazia**

NOC ŚWIĘTOJAŃSKA

W czerwcu również czeka nas jeszcze jedno święto. Tym razem – ludowe. **W nocy z 23 na 24 czerwca** będziemy obchodzić wigilię św. Jana Chrzciciela, czyli – **noc świętojańska**. Jest to tradycja słowiańska, którą obchodzono jeszcze przed chrześcijaństwem. Była ona związana z wydarzeniem astronomicznym: letnim przesileniem Słońca. Czym jest przesilenie? Jest to maksymalne wychylenie osi obrotu Ziemi w kierunku grzejącej nas gwiazdy. W tym momencie – pod koniec czerwca – biegun północny naszej kuli jest bliżej Słońca niż biegun południowy. Jest to najdłuższy dzień w roku na naszej półkuli, a na drugiej – najkrótszy.

Na południu Polski, Podkarpaciu i Śląsku uroczystość o podobnym charakterze zwiemy sobótką lub sobótkami, na Warmii i Mazurach – palinocką. Nazwa Noc Kupały, kupalnocka utrwaliła się w tradycji Mazowsza i Podlasia. Na pewno słyszeliście o niej również na Ukrainie? Tutaj, podobnie jak na Białorusi i w Rosji, czyli w tradycji wschodniosłowiańskiej, obchodzone jest pod nazwą święto Iwana Kupały (ukr. Свято Івана Купала; ros. Иван Купала), wypada najczęściej 24 czerwca/7 lipca (według kalendarza gregoriańskiego).

Do dzisiaj w miastach i wioskach można spotkać pod koniec czerwca palone ogniska i hucznie bawiącą się przy nich młodzież. Dziś takie świętowanie posiada wiele zapożyczeń z wcześniejszego, pogańskiego święta tzw. Nocy Kupały.

Do głównego rytuału adaptowanego obrzędu w zależności od regionu należało (bądź jeszcze należy):

- palenie ognia (np. na południu Polski w Małopolsce, Śląsku i Pomorzu – tzw. sobótką, na Warmii i Mazurach – Palinocka lub ognie świętojańskie, m.in. w krajach skandynawskich i anglosaskich oraz Wielkopolska i historyczne Pomorze Zachodnie);
- skoki przez ognisko (np. Niemcy, Polska, Litwa, Łotwa, Rosja);
- palenie kukły (np. Irlandia, Francja, południowa Polska, Ukraina);
- tańce dziewcząt wokół rozpalonego w nocy ogniska (np. Białoruś, Podlasie);
- obrzęd zarzucania wianków przez głowę na drzewa (np. historyczna Wielkopolska, Pomorze, Warmia i Mazury);
- puszczanie wianków po wodzie (np. Kraków/Wianki, Mazowsze, Rosja);
- kąpanie się (np. Białoruś);
- wieńczenie zieleń (np. Polska, Szwecja, Dania, Niemcy, Rosja itd.).

Jak widzicie, to tradycja wspólna dla wszystkich narodów słowiańskich, ale nie tylko.

Czy wiesz, że...

Święto ognia, wody, słońca i księżycy, urodzaju, płodności, radości i miłości, było powszechnie obchodzone na obszarach zamieszkiwanych przez ludy słowiańskie, ale również w podobnym charakterze na obszarach zamieszkiwanych przez ludy bałtyckie, germańskie i celtyckie, a także przez część narodów ugrofińskich, np. Finów (w Finlandii jest jednym z najważniejszych świąt w kalendarzu)* i Estończyków. Na Łotwie pod nazwą Līgo jest wolnym od pracy świętem państwowym (23 i 24 czerwca). Również na Litwie dzień 24 czerwca od 2005 roku, jest wolny od pracy. W krajach anglosaskich noc świętojańską nazywa się Midsummer, w germańskich – Mittsomerfest. Święto i zwyczaj o podobnym charakterze istniały na terytorium historycz-

nych Włoch, gdzie nazywane było Sobatina na cześć bogini Pales, w Panonii Pajilia. W kręgu kultury celtyckiej – święta Beltane („powrót słońca”) i związanego z nim rytuału składania ofiar z Wierzbina. Corocznie w dniu 21 czerwca, przyjeżdżają do Stonehenge tłumne pielgrzymki, aby obserwować pierwszy promień wschodzącego słońca.

Tradycja świętojańska ma też w Polsce cechy wybitnie towarzyskie, kontynuowane do dziś. Są palone ogniska, a niektóre dziewczyny plotą wciąż wianki i puszczają je na wodę. Według wierzeń ludowych, jeśli wianek nie utonął, dziewczyna miała niedługo wyjść za mąż. Jeśli zaś poszedł na dno – miała zostać starą panną. Często po drugiej stronie rzeki czekali na wianki chłopcy – by wyłowić kwiaty konkretnej dziewczyny. Niejednokrotnie panny w jakiś sposób charakteryzowały swoje wianki tak, by wyłowili je konkretni kawalerowie.

W tę noc szukano też kwiatu paproci. Ten, kto go znalazł, miał zyskać wieczne szczęście.

*Kwiat paproci
Zaczarowany kwiat paproci
zakwita w letnią noc.
W świetle księżyca cały się złoci,
czarodziejską ma moc.*

*Królową nocy jest nazwany
wśród leśnej krainy.
Przez śmiałków tylko podziwiany,
przedzierających się przez gęstwiny.*

*Zauroczeni pięknym widokiem,
życzenia swoje składają.
Wierzą, że pod jego urokiem
marzenia się spełniają.*

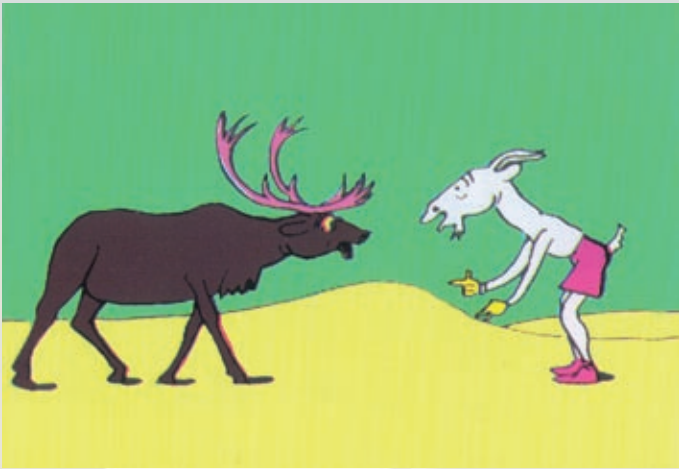
*Może kiedyś wybiorę się
w Kupały noc do lasu?
Paproci kwiat przyciągnie mnie
i stanę w jego blasku.*

Tradycja tej nocy przetrwała bardzo wiele wieków, mimo że Kościół Katolicki zakazywał wszystkich pogańskich zwyczajów. Nie mogąc wykorzenić z obyczajowości ludowej corocznych obchodów pogańskiej sobótki (nocy Kupały), podjął próbę zasymilowania święta z obrzędowością chrześcijańską. W tę noc przeprowadzano tzw. obrzęd święcenia wody. W liturgii kościelnej zastosowanie miały również sekwencje i hymny świętojańskie, które przywędrowały do Polski z Zachodu. W kościołach chrześcijańskich jest to również okres przede wszystkim święcenia ziół leczniczych. Z ziół obowiązkowo święcone są: dziurawiec, macierzanka oraz kwiaty ogrodowe. Dziurawiec używany w ludowej medycynie i magicznych praktykach, nosił podwójną nazwę: ziela guślańskiego lub świętojańskiego. W chorobie miała także pomagać paproć trzymana w izbie. W krajach bałtyckich i skandynawskich święto Jana Chrzciciela nazywa się również „dnem lub wieczorem ziół”.

Przygotowała Elżbieta Lewak

Przygody Koziołka Matołka (fragmenty)

Spotkał kozioł renifera,
Co przystanął w szybkim biegu
I uprzejmie go nauczył,
Jak wydobyć mech spod śniegu.

Nagle patrzy: pędzą sanie
Zaprężone w psów gromadę.
„Chcesz pojechać?” – woła człowiek
A koziołek rzekł: „Już jadę!”

Pojechali w śnieżne dale
Z wielkim krzykiem i ochotą
Tam, gdzie rozmaici ludzie
Pracowicie kopią złoto.

Wielkie szczęście miał Matołek
I zdarzenie bardzo miłe,
Bo pierwszego dnia już znalazł
Przeogromną złotą bryłę.

Kupił sobie strój wspaniały,
Śliczne futro, buty nowe,
A kapuzę naszywaną
Na swą piękną wsadził głowę.

Potem kazał, by przez radio
Głosić w całej Ameryce,
Że koziołek szuka baby,
Co czerwoną ma spódnicę.

Kornel Makuszyński
Marian Walentynowicz

Pismo jest redagowane przez zespół „Kuriera Galicyjskiego”. Adres do korespondencji: Kurier Galicyjski – Polak Mały, skrytka pocztowa (a/c) nr 80, Iwano-Frankiwsk 76018, Ukraina, абонентська скринька № 80, Івано-Франківськ, Україна, e-mail: kuriergalicyjski@wp.pl, tel.: 0-038 (032) 2531520.

Свідectwo про державну реєстрацію Серія KB № 18983-7773 Р видане Державною Реєстраційною Службою України 08.06.2012 р.

Świadectwo rejestracji: seria KW nr 18983-7773 R wydane przez Państwową

Rejestracyjną Służbę Ukrainy 08.06.2012 r. Założyciel i wydawca: Mirosław Rowicki, zasnovnik i видавець M. M. Ровіцкі.

Projekt współfinansowany w ramach sprawowania opieki Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą za pośrednictwem Fundacji Wolność i Demokracja.

Miesięcznik Polak Mały
można zaprenumerować
na pocztę na Ukrainie!!!
KOD PRENUMERATY
УКРПОШТА 68416

Cena prenumeraty pocztowej
1 miesiąc – 5,05 hrywien
3 miesiące – 15,15 hrywien
6 miesięcy – 30,30 hrywien
12 miesięcy – 60,60 hrywien

ISSN 2518-7759

